

MAKTABGACHA TA'LIMNI STRATEGIK BOSHQARISHNING ADAPTIV BOSHQARUV MODELII

Farg'ona viloyati

Oltiariq tumani MMTB tasarrufidagi

37- sonli DMTT direktori

Xojiyeva Xayothon G'aniyevna

Annotatsiya: Ushbu hujjat maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini samarali boshqarish uchun mo'ljallangan adaptiv boshqaruv modelini taqdim etadi. Model ta'lim muassasasining o'ziga xos xususiyatlarini, shuningdek, doimiy o'zgaruvchan tashqi muhitni hisobga olgan holda moslashuvchan va moslashuvchan yondashuvni taklif qiladi.

Kalit so'zlar: Adaptativ, model, strategik, boshqaruv, maktabgacha ta'lim, ta'lim, tamoyil, optimal resurs

Maktabgacha ta'limni strategik boshqarishda adaptiv boshqaruv modeli qo'llanilishi ta'lim muassasalarining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu model tez o'zgaruvchan ijtimoiy-iqtisodiy va pedagogik sharoitlarga moslashish imkonini beradi.

Adaptiv boshqaruv modeli quyidagi xususiyatlarga ega:

Moslashuvchanlik: Tez o'zgaruvchan ijtimoiy-iqtisodiy va pedagogik sharoitlarga moslashish imkonini beradi.

Ochiqlik: Boshqaruv sub'ektlariga yangi tuzilmalar va mazmunni tizimga o'z vaqtida kiritish imkonini beruvchi ochiqlikni ta'minlaydi.

Ijodkorlik muhitini yaratish: Taqlidchilik xarakteriga barham berish, qat'iy tartib-qoidalarga barham berish orqali ijodkorlik muhitini yaratadi.

Strategik boshqaruv esa uzoq muddatli maqsadlarga erishish uchun maktabgacha ta'lim tashkiloti imkoniyatlarini pedagog xodimlarning umumiy manfaatlari bilan muvofiqlashtirishni nazarda tutadi.

Adaptiv boshqaruv modelining afzalliklari:

Tezkor qaror qabul qilish: O'zgaruvchan sharoitlarda tezkor qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

Resurslardan samarali foydalanish: Resurslarni optimal taqsimlash va ulardan samarali foydalanishni ta'minlaydi.

Jamoa ishtirokini oshirish: Pedagogik jamoaning faol ishtirokini ta'minlab, ularning motivatsiyasini oshiradi.

Maktabgacha ta'limda strategik boshqaruvning adaptiv modeli ta'lim muassasalarining samaradorligini oshirish, o'qitish sifatini yaxshilash va tarbiyalanuvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Adaptiv boshqaruv modeli quyidagi asosiy tamoyillarga asoslangan:

- **Moslashuvchanlik:** Maktabgacha ta'lim tashkilotining o'ziga xos xususiyatlarini, shuningdek, tashqi muhitdagi o'zgarishlarni hisobga olib, boshqaruv jarayonini moslashtirish.
- **O'zgaruvchanlik:** Doimiy ravishda o'zgaruvchan sharoitlarga moslashish va yangi qarorlar qabul qilish qobiliyati.
- **Maqsadga yo'naltirilganlik:** Aniq maqsadlarni belgilab olish va ularga erishishga qaratilgan boshqaruv jarayonlari.
- **Hamkorlik:** Maktabgacha ta'lim tashkilotining barcha a'zolari bilan hamkorlikda ishlash, fikr almashish va qarorlar qabul qilish.
- **Innovatsionlik:** Yangi g'oyalarni joriy etish va ta'lim jarayonini yaxshilashga doimo harakat qilish

Adaptiv boshqaruv modelining o'ziga hos tarkibiy qismlari mavjud. Adaptiv boshqaruv modeli quyidagi asosiy tarkibiy qismlardan iborat

- **Vaziyatni tahlil qilish:** Maktabgacha ta'lim tashkilotining ichki va tashqi muhitini tahlil qilish, kuchli va zaif tomonlarini aniqlash.

- **Maqsad va vazifalarni belgilab olish:** Aniq va o‘lchovchan maqsadlarni belgilab olish, ularga erishish uchun vazifalarni rejalashtirish.
- **Strategiya ishlab chiqish:** Maktabgacha ta’lim tashkilotining maqsadlariga erishish uchun mos, amalga oshirish imkoniyatlari mavjud strategiyalarni ishlab chiqish.
- **Resurslarni taqsimlash:** Strategiya amalga oshirish uchun zarur bo‘lgan resurslarni samarali taqsimlash.
- **Jarayonlarni boshqarish:** Maktabgacha ta’lim tashkilotida ta’lim jarayonlarini nazorat qilish, baholash va yaxshilash.
- **Baholash va monitoring:** Maktabgacha ta’lim tashkilotini boshqaruv jarayonlarining samaradorligini baholash, natijalarni tahlil qilish va kerak bo‘lganda o‘zgartirishlar kiritish.

Adaptiv boshqaruv modelini amalga oshirish quyidagi bosqichlarni o‘z ichiga oladi:

1. **Tayyorgarlik bosqichi:** Adaptiv boshqaruv modelni joriy etish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish, xodimlarni o‘qitish.
2. **Modelni sinovdan o‘tkazish:** Adaptiv boshqaruv modelni kichik guruhda sinovdan o‘tkazish, natijalarni tahlil qilish.
3. **Modelni joriy etish:** Adaptiv boshqaruv modelni to‘liq miqyosda joriy etish, uni maktabgacha ta’lim tashkilotining barcha sohalariga qo‘llash.
4. **Modelni baholash:** Joriy etilgan modelning samaradorligini baholash, natijalarni tahlil qilish va o‘zgartirishlar kiritish.
5. **Modelni takomillashtirish:** Adaptiv boshqaruv modelni amalga oshirilgan tajriba asosida modelni takomillashtirish, uni yanada samaraliroq qilish.

Adaptiv boshqaruv modeli quyidagi afzalliklarga ega:

- Maktabgacha ta’lim tashkilotining o‘ziga xos xususiyatlarini hisobga oladi va uni moslashtiradi.

- Doimiy o'zgarishlarga moslashish qobiliyatini oshiradi.
- Maktabgacha ta'lim tashkilotining samaradorligini oshiradi.
- Maktabgacha ta'lim tashkiloti a'zolari o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlaydi.
- Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarlarining qarorlar qabul qilish qobiliyatini oshiradi.
- Maktabgacha ta'lim tashkiloti rivojlanishini rag'batlantiradi.

Adaptiv boshqaruv modelini qo'llashda quyidagi qiyinchiliklarga duch kelish mumkin:

- Adaptativ boshqaruv modelni amalga oshirish uchun ko'p vaqt va resurs talab qilinishi.
- Maktabgacha ta'lim tashkiloti hodimlarni yangi modelga o'rgatish.
- Adaptativ boshqaruv modelning samaradorligini baholashda qiyinchiliklar yuzaga kelishi.
- Tashqi omillar ta'siri tufayli modelni o'zgartirish zarurati.

Ushbu qiyinchiliklarni engish uchun quyidagi choralarni ko'rish mumkin:

- Modelni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan resurslarni ta'minlash.
- Xodimlarni adaptativ boshqaruv modeli bilan ishlashga tayyorlash, ularni o'qitish.
- Xodimlarni adaptativ boshqaruv modeli bilan ishlashga tayyorlash, ularni o'qitish.
- Modelning samaradorligini baholash uchun aniq mezonlarni ishlab chiqish.
- Tashqi omillar ta'sirini kuzatib borish va kerak bo'lganda o'zgartirishlar kiritish.

Adaptiv boshqaruv modelini samarali amalga oshirish uchun quyidagi tavsiyalarni qo'llash mumkin:

- Maktabgacha ta'lim tashkilotining o'ziga xos xususiyatlarini chuqur tahlil qilish.

- Aniq va o'lhovchan maqsadlarni belgilab olish.
- Moslashuvchan va moslashuvchan strategiya ishlab chiqish.
- Xodimlarni model bilan ishlashga tayyorlash.
- Modelning samaradorligini doimiy ravishda baholash va kerak bo'lganda o'zgartirishlar kiritish.
- Maktabgacha ta'lim tashkiloti a'zolari bilan hamkorlikda ishlash va ularning fikrlarini hisobga olish.

Xulosa: Adaptiv boshqaruv modeli maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim jarayonini boshqarishda samarali vosita bo'lishi mumkin. Model ta'lim muassasasining o'ziga xos xususiyatlarini va tashqi muhit o'zgarishlarini hisobga olgan holda moslashuvchan yondashuvni taklif qiladi. Modelni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun uni tayyorlash, amalga oshirish va doimiy ravishda baholash zarur.

Adaptiv boshqaruv modelini qo'llash maktabgacha ta'lim tashkilotining samaradorligini oshirishga, uning rivojlanishini rag'batlantirishga va tarbiyalanuvchilar uchun sifatli ta'lim olish imkoniyatlarini yaratishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Vinogradova N.A., Miklyaeva N.V., Tolstikova Yu.V. va hokazo. Maktabgacha ta'lim ta'lim. Terminlar lug'ati / - M.: Ayris-press, 2005.-- 400 b. - (Maktabgacha ta'lim va rivojlanish).
2. Novikova G.P. Zamonaviy maktabgacha ta'limni boshqarish shartlar: Maktabgacha ta'lim muassasasi rahbari uchun qo'llanma. - M.: Ventana-Graf, 2007.- - 80 b. - (Kutubxona bolalar bog'chasi).
3. Pozdnyak L. V., Lyaschenko N. N. Maktabgacha ta'limni boshqarish: Darslik. stud uchun qo'llanma. ped. universitetlar. - 2-nashr, Stereotip. M.:

"Akademiya" nashriyot markazi, 2001.-- 432 b. 4. Troyan A.N. Maktabgacha ta'limni boshqarish: darslik. - M.: Sfera TC, 2005.-- 160 b. (Qo'llanma)

4. KOUCHING TEXNOLOGIYASI - PEDAGOGIK KOMPETENTSIYANI
OSHIRISH SHAKLI SIFATIDA

https://oriens.uz/media/journalarticles/167_Inoyatxon_Tuychiyeva_1160-1165.pdf